

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیهما صلوات

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

تحقیقی
در
تنجیس متنجس

توسلہ:

عبد الکریم بن محمد
جواد موسوی جزائری

مترجم:

حمید رسولیان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تحقیقی در تنجیس متنجس

نویسنده:

عبد الکریم بن محمد جواد موسوی جزائری

ناشر چاپی:

دائرة معارف الفقه الاسلامی طبقاً لمذهب اهل البیت (علیهم السلام)

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۶	تحقیقی در تنجیس متنجس
۶	مشخصات کتاب
۶	[مقدمه]
۹	[متن]
۹	[دلایل سرایت نجاست از متنجس]
۱۲	[دلایل عدم سرایت نجاست از متنجس]
۱۴	درباره مرکز

تحقیقی در تنجیس متنجس

مشخصات کتاب

نام کتاب: تحقیقی در تنجیس متنجس موضوع: فقه استدلالی نویسنده: جزایری، عبد الکریم بن محمد جواد موسوی - مترجم: رسولیان، حمید تاریخ وفات مؤلف: ۱۲۱۴ ه ق زبان: فارسی قطع: وزیری تعداد جلد: ۱ ناشر: مؤسسه دائره المعارف فقه اسلامی بر مذهب اهل بیت علیهم السلام تاریخ نشر: ۱۴۲۶ ه ق نوبت چاپ: اول مکان چاپ: قم - ایران شابک: ۷-۱۱-۲۷۳۰-۹۶۴-۹۷۸ ملاحظات: ضمن "رساله‌های خطی فقهی" چاپ شده است

[مقدمه]

تحقیقی در تنجیس متنجس

مشهور در میان فقیهان، سرایت نجاست از متنجس به اشیاء دیگر است. لیکن برخی اعتقاد به عدم سرایت دارند و بعضی دیگر، انتقال نجاست را تنها از مایع متنجس می‌دانند. از میان مخالفان با مشهور می‌توان فقهای زیر را نام برد:

ابن ادریس (ق ۶)، سید صدر الدین، ملا محسن فیض کاشانی در مفاتیح، ملا محمد کاظم خراسانی در اللغات النیره، آقا رضا همدانی در مصباح الفقیه، شیخ مهدی خالصی، شیخ الشریعه اصفهانی (م ۱۳۱۸ ه. ق.)، میرزا محمد فیض قمی (م ۱۳۷۰ ه. ق.)، ابوالمجد محمد رضا اصفهانی (م ۱۳۶۲ ه. ق.) و سید عبدالکریم موسوی جزایری (م ۱۲۱۴ ه. ق.). «۱»

اهمیت این فرع فقهی، برخی فقیهان را بر آن داشته است تا رساله مستقلی در این موضوع بنگارند. از جمله:

۱. البرهان المؤسس لتحقیق ان المتنجس لا ینجس، سید عبدالکریم بن محمد جواد موسوی جزایری (م ۱۲۱۴ ه. ق.)، خطی، کتابخانه آیت الله العظمی مرعشی، شی ۶۱۲۶.

ترجمه این رساله را در ادامه خواهیم آورد.

۲. رساله فی عدم تنجیس المتنجس، محمد علی بن محمد نبی، تالیف ۱۲۴۷ ه. ق.

(۱). الفیض، محمد فیض قمی، چاپ ۱۳۶۹ ه ق، ص ۱۰۲ و مقدمه «تنجس ملاقی المتنجس» سید حسین خوانساری، مقدمه از سید احمد روضاتی، اصفهان، ۱۳۷۷ ه ش، ص ۱۴۷ (ضمیمه کتاب «النهریه»).

تحقیقی در تنجیس متنجس، ص: ۴۸۸

نویسنده، رساله شیخ احمد درازی را که معتقد به سرایت نجاست بوده، مورد بررسی و انتقاد قرار داده است. «۱»

۳. الفیض، محمد فیض قمی (م ۱۳۷۰ ه. ق.)، چاپ ۱۳۶۹ ه. ق.

کتاب در دو بخش سامان یافته، در بخش دوم، به موضوع مورد نظر پرداخته شده است.

از نظر نویسنده، نجاست از مایع متنجس به اشیاء دیگر سرایت میکند بر خلاف جامد متنجس. البته نجاست از مایع دوم که با مایع اول برخورد کرده است به چیز دیگر سرایت نمی‌کند.

۴. ابوالمجد محمدرضا اصفهانی در رساله مستقلی ثابت کرده است نجاست از متنجس سرایت نمی‌کند. این اثر در پایان وقایه الاذهان به چاپ رسیده است. «۲»

۵. تنجس ملاقی المتنجس، سید حسین خوانساری (م ۱۱۹۱ ه. ق.)، اصفهان، چاپ ۱۳۳۷ ه ش.

نویسنده ثابت کرده است نجاست از متنجس سرایت میکند.

این رساله با مقدمه‌ای از سید احمد روضاتی ضمیمه کتاب النهیره به چاپ رسیده است.

۶. حکم متنجس، سید حسین بن ابی القاسم حسینی موسوی (ق ۱۳)، خطی، کتابخانه آیت الله العظمی مرعشی، ش ۱۵۱۹. در این رساله اثبات شده است آنچه با متنجس برخورد کند نجس می‌شود. نویسنده - در این کتاب - به دلایل مخالفان نیز پاسخ داده است.

۷. رساله فی تنجیس المتنجس، محمد جواد بن حسن بلاغی (م ۱۳۵۲ ه. ق.) «۳».

(۱). الذریعه، ج ۱۵، ص ۲۳۶.

(۲). مقدمه «تنجس ملاقی المتنجس»، ص ۱۴۷.

(۳). الذریعه، ج ۱۱، ص ۱۵۷.

تحقیقی در تنجیس متنجس، ص: ۴۸۹

این رساله همراه بالعقود المعضله در سال ۱۳۴۳ ه. ق. چاپ شده است.

۸. رساله فی تنجیس المتنجس بعد زوال العین، احمد بن ابراهیم درازی بحرانی (می ۱۱۳۱ ه. ق.).

نویسنده این رساله را در رد سخنان فیض کاشانی نگاشته است. «۱»

۹. اثبات تنجیس المتنجس، مهدی بن ابراهیم دجیلی کاظمی (م ۱۳۳۹ ه. ق.).

این کتاب در رد شیخ مهدی خالصی فقیه معاصر نویسنده تدوین شده است. «۲»

۱۰. الینبوع المنجس فی رد من قال: إن المتنجس لا یتنجس، صفی الدین بن فخرالدین طریحی (م بعد ۱۱۰۰ ه. ق.).

سید عبدالکریم موسوی جزایری از جمله فقیهانی است که فتوا به عدم سرایت نجاست از متنجس داده است و رساله کوچکی در

این موضوع نگاشته است. قبل از ترجمه این رساله جهت آشنایی خوانندگان با وی، شرح کوتاهی از زندگانی او را می‌آوریم.

میر عبداللطیف خان شوشتری (۱۱۷۲ - ۱۲۲۰ ه. ق.) شاگرد سید عبدالکریم جزایری در شرح حال استاد خود، چنین مینگارد:

السید العلیم ذو الفضل العظیم السید عبدالکریم بن سید جواد، فاضلی نحیر و عالمی بی نظیر و سرآمد پارسایان و عباد و سرخیل

اصحاب مکرم و سداد و در اکثری از علوم خاصه فقه و حدیث امام همام و در مجاهدات و ریاضات و قوت عبادت از کبرای

اولیای عالی مقام بود.

(۱). همان.

(۲). همان، ج ۱ ص ۸۷.

تحقیقی در تنجیس متنجس، ص: ۴۹۰

از سن صبا تا حین رحلت که از شصت متجاوز عمر یافت در تحصیل معارف دینی، آبله پا و در نشر علوم و حق طلبی به اعتلا و به

غایت کریم النفس و وارسته و بسی قانع و بی ساخته بود. شرح کیفیت سلوک و ریاضات آن مجاهد را مقامی عظیم باید و تفصیل

آن در حوصله تحریر نمی‌آید و اگر در کلیات و آنچه نوشته میشود مسامحه نرود نیز دفترها به آن مشحون گردد.

مدتها به شراکت فرزند اکبر او سید محمد در خدمتش استفاده نموده‌ایم. در این ظرف ایام هرگز ندیدم که از امور مسئونه از صوم

و صلاه و دعوات مأثوره چیزی از او فوت شود و یا فعلی که در شرع مذموم باشد از او سرزند، حتی در افعال مباحه نیز به احتیاط

بود.

از آقای محمدباقر بهبهانی و سید محمد مهدی طباطبایی [بروجردی] سید بحر العلوم که از اعلام افاضل سمو المکان و سر آمد

مجتهدین عالی شأن بود، اجازه عاقله تحصیل نموده، روزگاری به عزت و احترام گذرانید. در سفر مشهد مقدس رضوی از استاد الحکما میرزا محمد مهدی خراسانی به قدر فرصت استفاده حکمیات نمود.

در فتاوی به غایت محتاط بود و از قبول هدایا و احسان از مردم حتی از کرام خلق از دوستان احترازی تمام داشت و به لقمه نام جوین که از بعض اراضی موروثی به او می‌رسید، می‌ساخت.

مصنفات بسیاری در هر فن از م‌آثر قلم او بر صفحه عالم به یادگار است که متذکر آنها نیستیم.

دو سال قبل از وفاتش از وفور اشفاق استادانه مکتوبی در بنگاله از آن

تحقیقی در تنجیس متنجس، ص: ۴۹۱

علامه رسید. از آن معلوم شد که از شوشتر به مشهد مقدس غروی انتقال و در آن مکان با برکت و اعزاز، مسکن گزیده، به احترام و اجلال، به افاده و نشر علوم و رضا جویی خالق متعال اشتغال دارد و در آن روضه خلد مثال مدفون گردید. طوبی له و حسن مآب. (۱)

مرحوم سید عبدالکریم جزایری آثار ارزنده ذیل را از خود به جای گذارد:

كشف الغطاء عن حال الغناء، الدرر المنثورة في الأحكام المأثورة، مفتاح الجنّة، مفتاح الايمان، تنبيه الغافل (یا تنبيه العاقل) فی حکم الجاهل، گرزآتشی بر فرق مرتشی، هدایه الأنام إلى ما يستخرج من الاجسام، نهاية الكفاية فی شرح مقدمه بداية الهداية، شرح الفیه ابن مالک، الجنّة العاصمة للصوارم القاصمة، الصلوات، حاشیة علی مغنی اللیب، الحجّة البالغة فی حکم نکاح المرأة البالغة (یا الحجّة البالغة علی من اثبت الولاية علی الرشيدة البالغة)، هشت بهشت، ایضاح الدلیل فی طهارة الماء القلیل و البرهان المؤسس لتحقیق أنّ المتنجس لا ینجس. (۲)

مرحوم سید عبد الکریم جزایری در سال ۱۱۷۵ ه. ق. به خط خود شش رساله را در یک مجموعه نگاشت. این نسخه در کتابخانه آیت الله مرعشی به شماره ۶۱۲۶ نگهداری می‌شود. از جمله این رساله‌ها البرهان المؤسس لتحقیق ان المتنجس لا

(۱). تحفه العالم، میر عبد اللطیف خان شوشتری، تصحیح صمد موحد، ص ۱۵۶-۱۵۸، تهران، کتابخانه طهوری، چاپ اول، ۱۳۶۳ ه. ش. (با اختصار)

(۲). ر. ک الکرام البرره، ج ۲، ص ۷۶۰، ج ۵، ص ۱۵۹ و ج ۶، ص ۲۱۱ و ۲۵۸ و ج ۸، ص ۱۳۶ و ج ۱۸، ص ۴۴ و ج ۲۱، ص ۲۵، ص ۲۲۳. فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، نسخه‌های شماره ۶۱۲۶.

تحقیقی در تنجیس متنجس، ص: ۴۹۲

ینجس است که در آن، روایات وارده پیرامون سرایت یا عدم سرایت نجاست از متنجس، به دقت مورد بررسی فقهی قرار داده و به این نتیجه رسیده است که نجاست از متنجس به اشیاء دیگر سرایت نمی‌کند.

وی در پاسخ به دلایل معتقدان به سرایت، تنها به روایات مورد استناد آنان جواب داده است؛ حال آنکه آنان علاوه بر روایات، دو دلیل دیگر نیز آورده‌اند که عبارتند از: شهرت و اجماع. جهت تکمیل بحث، این دو دلیل را با خلاصه ای از پاسخ مرحوم فیض قمی از کتاب الفیض ذکر میکنیم:

۱. شهرت؛

جواب: دلیلی بر حجیت شهرت و بر حجیت ظنی که از آن حاصل میشود، وجود ندارد.

زیرا مطلق ظن، حجت نیست و از سوی دیگر برای کسی که با مشهور مخالف است، ظنی حاصل نمی‌شود. حتی ظن قوی بر خلاف آن داریم و در زمان پیامبر اکرم (ع) و ائمه اطهار (ع): اطمینان داریم که حکم عدم سرایت نجاست از متنجس را، همه جاری

میکردند.

۲. اجماع؛

جواب: مدعیان اجماع، از قول جمعی از فقها حدس زده‌اند که علمای دیگر نیز چنین نظری دارند؛ لیکن اگر چنین حدسی برای ما پدید نیاید، حدس آنان در حق ما حجت نیست.

حتی حدس ما بر خلاف آن است، زیرا اطمینان داریم در عصر معصومین (ع): و قدری پس از آن، عدم سرایت نجاست از متنجس در نظر علما و مردم، قطعی بوده است. با این حال چنین اجماعی حجت نیست. [از این گذشته چنین اجماعی مدرکی است و عدم حجیت اجماع مدرکی روشن است.] «۱»

(۱). تهذیب الاحکام، ج ۱، ص ۳۹.

تحقیقی در تنجیس متنجس، ص: ۴۹۳

ترجمه رساله را با اندکی تصرف به گونیهایی که خللی در محتوا پدید نیاید می آوریم:

[متن]

[دلایل سرایت نجاست از متنجس]

معتقدان به سرایت نجاست از متنجس به روایاتی استناد کرده‌اند:

(الف) روایاتی که دلالت بر دور ریختن آب ظرف دارند، اگر دست نجسی به آن برخورد کرده باشد. این به معنای آن است که دست متنجس سبب نجاست آب شده است. روایاتی که بر این مطلب دلالت دارد، فراوان است:

۱. بزنی میگوید:

سألت أبا الحسن (ع) عن الرجل يدخل يده في الإناء وهي قدرة. قال: يكفئ الأنا. «۱»

از امام کاظم (ع) درباره شخصی سؤال کردم که دست نجسش را داخل ظرف میکند.

حضرت فرمود: آب ظرف را دور بریزد.

۲. سماعه از امام صادق (ع) نقل میکند:

إن كان أصاب يده بشيء - يعني من المنى - فأدخل يده في الإناء قبل أن يفرغ على كفيه فليهرق الماء كله. «۲»

اگر دست شخصی، آلوده به منی شده و قبل از تطهیر، آن را داخل ظرف کرده است، باید آب آن ظرف، دور ریخته شود.

۳. ابوبصیر میگوید:

(۱). تهذیب ۱: ۳۹.

(۲). همان ۱: ۳۸.

تحقیقی در تنجیس متنجس، ص: ۴۹۴

سألته عن الجنب يحمل الركوة أو التور، فيدخل أصبعه فيه. قال: ان كانت يده قدرة فاهرقه. «۱»

از امام صادق (ع) درباره شخصی سؤال کردم که مشک یا ظرف آبی را حمل میکند و انگشتش را درون آن میکند، [حکم

آن چیست؟] حضرت فرمود: اگر دستش نجس است آب را باید دور بریزد.

جواب:

این روایات بر بقاء عین نجاست در دست حمل می‌شوند، زیرا واژه «قذارت» و «نظافت» اگر حقیقت شرعیه در آنها منتفی باشد، باید معنای عرفی و لغوی را در نظر گرفت؛ از نظر عرف و لغت زمانی حکم به قذارت دست می‌شود که عین نجاست باقی باشد. «نظافت» و «تزاهت» نیز زمانی به کار می‌روند که عین نجاست از بین برود.

(ب) در خبر عمار ذکر شده است: «اگر موشی که پوست آن شکافته شده و در آب افتاده باشد، اگر لباسی در آن آب بیفتد، باید شسته شود».

عمار ساباطی از امام صادق (ع) درباره شخصی سؤال کرد که از ظرف آبی، که در آن موشی مرده و پوست آن شکافته شده است، چندین مرتبه وضو می‌گیرد و لباسش را نیز می‌شوید و حتی با آن غسل می‌کند، حکم آن چیست؟ حضرت فرمود: إن كان رآها في الإناء قبل ان يغتسل او يتوضأ أو يغسل ثيابه ثم فعل ذلك بعد ما رآها في الإناء فعليه ان يغسل ثيابه و يغسل كلاً ما أصابه ذلك الماء ويعيد الوضوء والصلاة....

(۱). همان ۱: ۳۷.

تحقیقی در تنجیس متنجس، ص: ۴۹۵

اگر موشی را در ظرف، و پیش از غسل یا وضو یا شستشوی لباس ببیند، باید دوباره لباس و هر کجا را که آب آن ظرف رسیده، بشوید و وضو و نماز را نیز اعاده کند ...

[دستور امام به شستشوی لباس دلالت بر این دارد که آب متنجس سبب نجاست آن شده است].

جواب:

از ظاهر روایت فهمیده می‌شود که عین نجاست در آب وجود دارد، زیرا بودن یک موش که بدن آن شکافته است، باعث پخش شدن نجاست آن در آب می‌شود، خصوصاً پس از فعل و انفعالات فراوان و در مدت طولانی. در نجس شدن چیزی که با عین نجاست برخورد کند، تردیدی نیست.

احتمال دارد [در فرض متلاشی نشدن موش] پس از شستن لباس و بدن، بی‌درنگ نماز خوانده شده است، بدون تردید نماز خواندن با آن لباس مرطوب صحیح نیست، اگر چه نجس کننده نباشد. همانند این مسأله است اگر موی خرگوش بانماز گزار باشد که نماز با آن جایز نیست، و اگر خشک باشد، نجس کننده نیست.

(ج) عمار در روایت دیگری می‌گوید:

سألت أبا عبدالله (ع) عن البارية يبلّ قصبها بماء قدر، هل تجوز الصلاة عليها؟ فقال: اذا جفت فلا بأس بالصلاة عليها. «۱»

از امام صادق (ع) درباره بوریایی که نی‌های آن با آب نجس، مرطوب شده است، سؤال کردم که آیا نماز خواندن بر آن جایز است؟ حضرت فرمود: اگر بوریا خشک شود، جایز است.

(۱). همان، ج ۲، ص ۳۷۰.

تحقیقی در تنجیس متنجس، ص: ۴۹۶

مانند این روایت را علی بن جعفر از برادرش امام موسی کاظم (ع) روایت کرده است.

از روایت فهمیده می‌شود نماز بر بوریا، پیش از خشک شدن جایز نیست، و مانع آن فقط سرایت نجاست از متنجس - به بدن یا لباس نماز گزار - است.

جواب:

این خبر ظهور در نقیض مدعا دارد، زیرا اصحاب بر وجوب طهارت محل سجده اجماع دارند. اگر بویا با آب نجس، متنجس گردد، بعد از خشک شدن نیز نماز خواندن بر روی آن درست نیست [و وقتی نماز خواندن، پس از خشک شدن بویا اشکال نداشته باشد دانسته می‌شود که بویا نجس نشده است].

توجیه روایت به اینکه نماز گزار بر بویا نماز بخواند و بر غیر آن سجده کند، از ظاهر لفظ فهمیده نمی‌شود، و فقط با دلیل می‌توان از ظاهر لفظ صرف نظر کرد. اما فایده اینکه امام (ع) شرط کرد بویا خشک شود این است که آب متنجس، به بدن یا لباس نماز گزار اصابت نکند. زیرا در این صورت قطعا نماز صحیح نیست.

(د) روایاتی وجود دارد که از خوردن و آشامیدن از ظرفهای مشرکان- بعد از علم به نجاست آنها- منع می‌کند و این تنها به خاطر آن است که ظرفها [ی متنجس] سبب نجس شدن غذا می‌شود.

جواب:

این روایات ظهور در مدعا ندارد، بلکه منع ظاهرا تنها به خاطر حرمت است. شاهد بر ادعای ما روایتی است که ثقة الاسلام کلینی از زکریا بن ابراهیم نقل می‌کند. او می‌گوید:

كنت نصرانيا فاسلمت فقلت لابي عبدالله (ع): ان اهل بيتي علي دين

تحقیقی در تنجیس متنجس، ص: ۴۹۷

النصاري، فأكون معهم في بيت واحد، و أكل من آنتهم. فقال (ع): يأكلون من لحم الخنزير؟ قلت: لا. قال: لا بأس. «۱»

من نصرانی بودم، سپس اسلام آوردم به امام صادق (ع) عرض کردم: خانواده‌ام نصرانی اند و با آنان در یک خانه زندگی کرده، در ظرفهایشان غذا می‌خورم. حضرت فرمود: آیا گوشت خوک می‌خورند؟ گفتم: خیر. امام فرمود: اشکالی ندارد.

(ه) در خبری آمده است: اگر گلی که با آب باران درست شده- در سه روز اول- به لباسی اصابت کند، نجس نمی‌شود، مگر دانسته شود که بعد از باران، چیزی آن را نجس کرده است، و اگر بعد از سه روز اصابت کند، باید لباس تطهیر گردد. «۲»

[بنابر این گل متنجس، سبب نجس شدن لباس میشود].

جواب:

اگر گل، نجس باشد در هر حال باید لباس شسته شود. همچنین دستور امام مبنی بر شستن لباس بعد از سه روز، بی تردید به معنای استحباب است، بنابراین دلالت بر مدعا ندارد.

(و) احوال درباره کسی که پا بر جایی غیر نظیف نهاده، سپس به محل نظیفی می‌رود، به نقل از امام صادق (ع) چنین می‌گوید:

لا بأس اذا كان خمسة عشر ذراعا او نحو ذلك. «۳»

اگر پانزده ذراع یا در حدود آن، از آن محل دور شود، اشکالی ندارد.

(۱). کافی ۶: ۲۴۶.

(۲). همان، ج ۳، ص ۱۳.

(۳). کافی ۳: ۳۸.

تحقیقی در تنجیس متنجس، ص: ۴۹۸

جواب از این روایت، همان جواب اول است.

(ز) روایت زکریا بن آدم:

سألت ابا الحسن (ع) عن قطرة خمر أو نبيذ مسكرٍ قطرت في قدر فيه لحم كثير ومرق كثير؛ قال (ع): يراق المرق أو تطعمه أهل الذمة أو الكلب، و اللحم اغسله و كله «۱»

از امام رضا (ع) سؤال کردم: قطره‌ای خمر یا نبيذ مست آور در دیگ آبگوشت افتاده است [حکم آن چیست؟] امام (ع) فرمود: آبگوشت دور ریخته می‌شود یا به کافر ذمی یا سگ می‌خورانی، گوشت را نیز بشوی و بخور ... شستن گوشت به خاطر نجس شدن آن است و نجاست از طریق آبگوشت متنجس سرایت کرده است.
جواب:

علت امر امام (ع) به شستن گوشت، منحصرأً به خاطر آبگوشت متنجس نیست؛ بلکه احتمال دارد دستور شستن، به خاطر بر طرف کردن عین حرام (خمر و نبيذ) از گوشت باشد.

از این رو فقیهانی که خمر را نجس نمی‌دانند، به شستن آن، حکم می‌کنند.

(ح) روایت علی بن جعفر:

سألته عن خنزير شرب من إناء، كيف يصنع به؟ قال: يغسل سبع مرات. «۲»

از امام موسی کاظم (ع) سؤال کردم: خوکی از مایع یک ظرف می‌خورد. چه باید کرد؟

امام فرمود: هفت بار ظرف شسته می‌شود.

(۱). کافی ۶: ۴۲۲.

(۲). تهذیب ۱: ۲۶۱.

تحقیقی در تنجیس متنجس، ص: ۴۹۹

نجاست ظرف به خاطر سرایت نجاست از آب متنجس است.

جواب:

شستن ظرف به معنای نجس بودن آن نیست، بلکه تعبّدی شرعی است، مانند هفت بار شستن. در فرض نجس بودن آن، احتمال دارد امر امام به شستن ظرف به خاطر این بوده که ظرف با آب دهان خوک، نجس شده است و به سبب لزج بودن آن، امر به هفت بار شستن شده است. روایتی مانند همین مورد است که دلالت بر خاکمال کردن ظرف به خاطر آب دهان سگ دارد. آنچه گفته شد دلایل کسانی بود که معتقد به سرایت نجاست از متنجس‌اند؛ که ضعف آنها و عدم ظهورشان در مدعا معلوم گشت.

دلایل عدم سرایت نجاست از متنجس

دلایل ما عبارت است از:

(الف) اصالة الطهارة در ملاقات کننده با متنجس، به دلیل «کل شیء طاهر حتی تعلم انه قدر. علاوه بر اینکه ما برای اثبات ادعای خود نیازی به دلیل نداریم؛ زیرا دلیلی بر وجوب تطهیر نداریم، و این دلالت بر عدم وجوب می‌نماید.

(ب) اخبار:

۱. حکم بن حکیم صیرفی می‌گوید:

قلت لأبي عبدالله (ع): أبول فلا اصيب الماء، وقد أصاب يدي شيء من البول. فامسحه بالحائط او التراب، ثم تعرق يدي فامسح به وجهي أو بعض جسدی أو يصيب ثوبی. قال: لا بأس به. «۱»

به امام صادق (ع) عرض کردم: پس از ادرار آب نمی‌ریزم و رطوبتی از

(۱). کافی ۳: ۵۵.

تحقیقی در تنجیس متنجس، ص: ۵۰۰

بول [به دستم] می‌رسد، دستم را به دیوار یا خاک می‌مالم، سپس دستم عرق می‌کند، آن را به صورت یا بدن یا لباس می‌کشم، [حکم آن چیست؟]. حضرت فرمود: اشکالی ندارد. «۱»

مانند این حدیث را مرحوم صدوق با سند از حکم نقل می‌کند.

ممکن است این روایت تاویل شود به اینکه احتمال دارد نسبت به رسیدن بول به تمام دست یقین حاصل نشده و تمام اجزای دست؛ به صورت یا بدن و یا لباس نرسیده و عرق نیز تمام دست را فرانگرفته باشد، با وجود چنین احتمالی این روایت دلالت بر ادعا ندارد. این احتمال، به معنای خروج از ظاهر لفظ، بدون دلیل است، و نمی‌توان به خاطر احتمالاتی دور از ذهن، عمل به ظواهر را ترک کرد. بلکه این جمله راوی که می‌گوید: «ثم تعرق یدی فأمسح بها وجهی ...» صریح در این است که مسح با عرق بوده است. بنابر این عرق نکردن تمام دست زبانی به استدلال نمی‌رساند. از سوی دیگر ظاهراً سؤال از عرق متنجس دست است، نه عرق موضعی پاک، زیرا سؤال از عرق پاک بی‌مورد است. با این توضیح معلوم می‌شود این خبر بر عدم سرایت نجاست از متنجس دلالت دارد. در مورد این روایت سه احتمال دیگر نیز ممکن است:

روایت از موارد تقیه باشد؛ زیرا ظاهر آن بر پاک شدن با مسح دلالت دارد، که موافق مذهب برخی از عامه است.

روایت به این معنا باشد که اگر آب در دسترس نباشد یا عین نجاست بر طرف گردد، نماز در این حال جایز است، چنانچه کلام سؤال کننده، این معنا را می‌رساند.

مقصود از لا «بأس» عدم گناه باشد، اگرچه شستن واجب است.

این سه توجیه سبب خروج از ظاهر لفظ، بدون معارض می‌شود و چنین

(۱). من لا یحضره الفقیه ۱: ۶۹.

تحقیقی در تنجیس متنجس، ص: ۵۰۱

خروجی جایز نیست.

۲. عیص بن قاسم می‌گوید:

سألت ابا عبدالله (ع) عن مسح ذکره بیده ثم عرقت یده، فأصابت ثوبه، یغسل ثوبه؟

قال: لا. «۱»

از امام صادق (ع) سؤال کردم دست شخصی که با آن آلتش را مسح کرده، عرق می‌کند، سپس دستش را بر لباس می‌کشد، آیا لباسش را باید تطهیر کند؟ امام (ع) فرمود: خیر.

۳. حنان می‌گوید:

سمعت رجلا سأل أبا عبدالله (ع) فقال: إني ربما بلت فلا أقدر على الماء، و يشد ذلك عليّ، قال: إذا بلت و تمسحت فامسح ذکرک بریقک، فإن وجدت شيئاً فقل: هذا من ذاک. «۲»

شنیدم مردی از امام صادق (ع) پرسید: گاهی پس از ادرار آب در دسترس ندارم و این مساله برایم مشکل می‌شود. حضرت فرمود: هرگاه بول کردی از آب دهانت برای زایل کردن بول استفاده کن، پس از آن اگر ترشحاتی یافتی آن را آب دهان محسوب کن.

ثقة الاسلام کلینی مانند این روایت را با سند از حنان «۳» و نیز شیخ صدوق به صورت مرسل از حنان نقل کرده‌اند. «۴»

۴. سماعه نقل می‌کند:

- (۱). تهذیب ۱: ۴۲۱.
 - (۲). همان ۱: ۳۴۸.
 - (۳). کافی، ج ۳: ۲۰.
 - (۴). من لا یحضره الفقیه ۱: ۶۹.
- تحقیقی در تنجیس متنجس، ص: ۵۰۲
- قلت لأبی الحسن موسی (ع): إني أبول ثم أتمسح بالأحجار فيجىء منى من البلل ما يفسد سراويلي. قال: ليس به بأس. «۱»
- به امام موسی کاظم (ع) عرض کردم: پس از بول، با سنگ مسح می‌کنم، بعد از آن رطوبتی خارج می‌شود که لباسم را آلوده می‌کند. حضرت فرمود: اشکالی ندارد.
۵. در موثق اسامه آمده است:
- قلت لأبي عبدالله (ع): عن الثوب تكون فيه الجنابة فيصيني السماء حتى تبتل عليّ، فقال: لا بأس. «۲»
- به امام صادق (ع) عرض کردم: لباسی آلوده به منی دارم، و از آسمان (باران یا برف) می‌بارد و من خیس می‌شوم [حکم آن چیست؟] حضرت فرمود: اشکالی ندارد.
۶. در روایتی حسن از اسامه می‌خوانیم:
- قلت لأبي عبدالله (ع): يصيني السماء وعليّ ثوب فتبله وأنا جنب، فيصيب بعض ما أصابت جسدي من المنى، أفأصلّي فيه؟ قال: نعم. «۳»
- به امام صادق (ع) عرض کردم: در حال جنابت، از آسمان بر من (باران یا برف) می‌بارد و لباسم را خیس می‌کند و به قسمت‌هایی از بدنم که آلوده به منی است می‌رسد، آیا با آن لباس می‌توانم نماز بخوانم؟ حضرت فرمود: بله.
- روا بودن نماز در لباس خیس که آلوده به منی است، دلالت بر عدم سرایت نجاست از متنجس می‌کند.

(۱). استبصار، ج ۱، ص ۵۶ ..

(۲). کافی ۳: ۵۳.

(۳). کافی ۳: ۵۲.

جزایری، عبد الکریم بن محمد جواد موسوی - مترجم: رسولیان، حمید، تحقیقی در تنجیس متنجس، در یک جلد، مؤسسه دائرة المعارف فقه اسلامی بر مذهب اهل بیت علیهم السلام، قم - ایران، اول، ۱۴۲۶ ه ق

درباره مرکز

بسم الله الرحمن الرحيم
 جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایند؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیفزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند

بنادر البحار- ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیت های گسترده مرکز :

الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه

ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ...

د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر

ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و) راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴)

ز) طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ...

ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند

مسجد جمکران و ...

ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی:
www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳-۲۳۵۷۰۲۳-(۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲-(۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور
 کاربران ۴۵ (۰۳۱۱)۲۳۳۳

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی
 جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل
 و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق
 روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایندانشالله.

شماره حساب ۶۰۹۵۳۰۶۲۱، شماره کارت: ۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳ و شماره حساب شبا: -۰۶۲۱-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰ IR۹۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰
 به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید
 ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام: - هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنت غیبت ما، او را از ما جدا کرده
 است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می فرماید: «ای بنده بزرگوار
 شریک کننده برادرش! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است،
 هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسير المنسوب إلى الإمام العسكري عليه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست تر می داری: مردی
 اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می رهانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از
 پیروان ما را دارد، اما تو دریچه ای [از علم] را بر او می گشایی که آن بینوا، خود را بدان، نگاه می دارد و با حجت های خدای متعال،
 خصم خویش را ساکت می سازد و او را می شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی
 همه مردم را زنده کرده است؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش
 از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند
 آزاد کردن بنده دارد».

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گام‌ها

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

